

***Vitis vinifera* subsp. *vinifera* - κν. Αμπέλι**
«Άμπελος» των αρχαίων (και κατά Ιπποκράτη)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ-ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Αναρριχητικό φυλλοβόλο μόνοικο φυτό, με παλαμοειδή φύλλα. Αναρριχάται με τη βοήθεια ελίκων. Το άγριο αμπέλι *Vitis vinifera* subsp. *sylvestris* είναι δίοικο.

ΜΥΘΟΙ-ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο Διόνυσος έμαθε την καλλιέργεια του αμπελιού και την παρασκευή κρασιού στους Έλληνες. Ένας μύθος λέει ότι πρώτα την δίδαξε στον Ικάριο, βασιλιά σε ένα δήμο της Αττικής, τον σημερινό Διόνυσο. Του είπε όμως να κρύψει τους ασκούς με το κρασί για να μην τον βρουν συμφορές. Ο Ικάριος τον παράκουσε και κάποιοι βοσκοί, που μέθυσαν με το κρασί που βρήκαν, τον σκότωσαν.

Για την «Άμπελον» των αρχαίων, άλλος μύθος λέει :

Ο Διόνυσος και ο γιός του Οινοπίων, δώρισαν τα πρώτα κλήματα στο νεαρό Άμπελο, γιο ενός σατύρου και μιας νύμφης. Για αυτό ο Διόνυσος λατρευόταν ως θεός του κρασιού.

Ο Οδυσσέας στην «Οδύσσεια» του Ομήρου δίνει κρασί στον Κύκλωπα Πολύφημο.

Οι Μινωίτες γνώριζαν την άμπελο εδώ και 6000 χρόνια.

Οι αρχαίοι Έλληνες έπλεναν τα οστά των νεκρών με κρασί. Έπιναν κρασί με νερό σε αναλογία 1:3 (κεκαρμένος οίνος). Άκρατος οίνος ήταν το σκέτο κρασί. Το κρασί το συνήθιζαν αρωματισμένο.

Αμπελόκηποι, Μοσχάτο ήταν φυτεμένα με κλήματα.

Υπάρχουν αρχαίες απεικονίσεις αμπέλου με γάιδαρο (δείχνουν την αξία του κλαδέματος)

Οργανώνονταν Μικρά Διονύσια το φθινόπωρο στους αμπελώνες και Μεγάλα Διονύσια την άνοιξη στις πόλεις.

Ο οίνος ήταν φάρμακο και συμμετοχος σε φαρμακευτικές αγωγές στην αρχαιότητα.

ΧΡΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ

Ο **Ιπποκράτης** χρησιμοποίησε από το φυτό:

- α) Την Οινάνθη (το άνθος του αμπελιού)
 - ως ποτό σε διάρροια (*Περί διαίτης οξέων*).

- για τον καθαρισμό ως καθαρτικό τραυμάτων (*Περί ελκών* 14).
- ως αφέψημα σε γυναικολογικά προβλήματα (*Περί γυναικείων Β' 194, Περί γυναικείης φύσιος* 104).

β) Το Ομφάκιον (την αγουρίδα, την άγουρη ρώγα του σταφυλιού)

- ως αιμοστατικό (*Περί ελκών* 12).
- για γυναικολογικά σκευάσματα (*Περί γυναικείων Α'*).
- για την ψωρίαση των βλεφάρων (*Περί όψιος* 6).

γ) Την Σταφίδα (τον καρπό του αμπελιού)

- ως καθαρτικό της μήτρας (*Περί επικυήσεως* 33), ως δυναμωτικό και αντιφλεγμονώδες φλεγματώδες (*Περί παθών* 55).

δ) Τα Στίμφυλα (τον φλοιό των σταφυλιών)

- ως αντιπυρετικό

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ

Φαρμακευτικές χρήσεις

- το εκχύλισμα των φύλλων αιμοστατικό και αντιφλεγμονώδες
- αντιδιαρροϊκό, τονώνει ηπατικές λειτουργίες, μεταβολισμό
- αιμοστατικό, στυπτικό, τονωτικό, επουλωτικό και αναλγητικό
- τα αποξηραμένα φύλλα ως έμπλαστρα έως 2 ώρες για ρευματισμούς, αρθρίτιδα, κακοήθεις όγκους, πόνους από πτώσεις
- ο χυμός κλαδιών για έκζεμα, πληγές, εντερικές αιμορραγίες, οφθαλμικές παθήσεις
- ο χυμός αγουρίδας διαλύει λίπη και διευκολύνει την πέψη
- το εκχύλισμα της ρίζας έχει αντιβακτηριακές και αντιμυκητιακές ιδιότητες
- χρησιμοποιείται σε ανθοιάματα του Μπαχ

Κοσμητολογία

- Από τα κουκούτσια προέρχεται έλαιο που περιέχει πολυακόρεστα λιπαρά οξέα (Ω3) και βιταμίνη E
- Έχει αντιοξειδωτική δράση
- Περιορίζει την ξηρότητα του δέρματος

Επίσης:

- Τα αμπελόφυλλα είναι βιταμινούχα, τρώγονται ωμά, γεμιστά, τηγανητά

- Οι έλικες τρώγονται ωμοί
- Λευκά κρασιά → διεγερτικά, διουρητικά
- Κόκκινα κρασιά → τονωτικά, στυπτικά
- Μαύρα κρασιά → τερπνά, ευφραντικά, τονωτικά, δροσιστικά